

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2019. május 8.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az *Eseményeket alakító tényezők...* és az *Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark Tidő, illetve \checkmark Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori Róma (Összesen 3 pont.)**a)** Helyszín: Actium

Évszám: Kr. e. / i. e. 31 (Elemenként 0,5 pont.)

b) köztársaság (0,5 pont)**c)** principátus (0,5 pont)**d)** Köztársasági formákkal leplezett egyeduralom. / A népre hivatkozó katonai diktatúra. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)**2. Középkori társadalom (Összesen 4 pont.)****a)** 1. (0,5 pont)**b)** Megélhetéshez / földhöz jutottak.; Védelmet kaptak. (A válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatóak.) (Elemenként 0,5 pont.)**c)** 3. (0,5 pont)**d)** Földesúri és egyházi adót is fizettek (az érseknek). / Az érsek egyben a földesuruk is volt. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)**e)** Pénzben és terményben is adózhattak. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)**3. Magyar őstörténet (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)****a)** finnugor**b)** nemzetség**c)** kettős fejedelemség**d)** táltos / sámán**4. Spanyol örökösödési háború (Összesen 4 pont.)**

a) Melyik uralkodóház „ő császári felsége saját dicső uralkodóháza”?	Habsburg
b) Melyik ország a „legkeresztényibb király” országa?	Franciaország
c) Ki az a király, aki a spanyol „trónöröklést unokája számára” igyekezett megszerezni?	(Bourbon) XIV. Lajos
d) Melyik kontinensen helyezkedtek el az „Indiák”?	(Dél- / Közép-)Amerika

(Elemenként 0,5 pont.)

e) Nagy-Britannia így ellenőrizhette a földközi-tengeri kereskedelmet. (1 pont)**f)** Hollandia biztonságban volt Franciaország támadásától. / Kárpótolják a Habsburgokat a spanyol trón elvesztése miatt. (1 pont)

(Az e) és f) kérdésre adott válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más helyes válasz is elfogadható.)

5. Bethlen Gábor (Összesen 3 pont.)

Fejedelmi jövedelem típusa	Fejedelmi jövedelem forrása
Magángazdasági (földesúri) jövedelmek	a) kilenced
Regáléjövödelmek	vámok
	pénzverés
	b) bányabér
Országgyűlés által megszavazott jövedelmek	c) monopóliumok
	d) szászok adói
	szabad királyi városok adói
	hadiadó

(A b) és c) kérdésre adott válaszok felcserélhetők.)

(Elemenként 0,5 pont.)

e) Üldözött protestáns kézműveseket hívott Erdélybe. (1 pont) (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

6. Első ipari forradalom (Összesen 4 pont.)

a) India (1 pont)

b) Gőzgépek / gépesítés / gyárak elterjedése miatt. (A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) A gyapot behozatalának tilalma miatt nem volt alapanyag. (A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) népességnövekedés; kereslet bővülése; gyapotbehozatali tilalom feloldása; a gyapot feldolgozása olcsóbb

(A felsoroltak közül bármely két megoldás, bármely sorrendben, más megfogalmazásban is elfogadható.) (Elemenként 0,5 pont.)

7. Dualizmus kori magyar társadalom (4 pont)

Állítás	A táblázat adatai alátámasztják, hogy igaz.	A táblázat adatai alátámasztják, hogy hamis.	A táblázat adatai alapján nem állapítható meg.
a) Magyarország népességének több mint fele rendelkezett saját földbirtokkal.		X	
b) A birtokeloszlás aránytalan volt, a földtulajdonosok legvagyonosabb 1 százaléka az összes földterület több mint felét birtokolta.	X		
c) A nemzetiségi földtulajdonosok átlagosan kisebb birtokkal rendelkeztek, mint a magyarok.	X		
d) A mezőgazdaságból élőknek nagyjából a harmada nem rendelkezett földbirtokkal.			X

(Elemenként 0,5 pont.)

e) cenzusos (választójog) (1 pont)

f) Azért, mert alacsonyabb cenzus / általános választójog esetén több nemzetiségi lakos szavazhatott volna. / Azért, mert a kevésbé vagyonos rétegek között magas volt a nemzetiségek aránya. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

8. Világgazdasági válság (Összesen 4 pont.)

a) 3.

b) 2.

c) 2.

d) 1. (Elemenként 0,5 pont.)

e) A növekvő kereslet növelte a részvényárakat, (ami újabb keresletet eredményezett). (1 pont)

f) Ha minden ország ezt tette, egyikük sem tudott exportálni. / Beszűkült a piac. / Eladhatatlan készletek halmozódtak fel. (1 pont)

(Az e) és f) kérdésre adott válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

9. Revízió (Összesen 8 pont.)

Dátum	Forrás(ok) betűjele	
a) 1938. november 2.	F	
b) 1939. március	B	G
c) 1940. augusztus 30.	A	E
d) 1941. április	C	

(Az egy sorban szereplő betűjelek felcserélhetők.)

(Elemenként 0,5 pont.)

e) 3. (0,5 pont)

f) 3. (0,5 pont)

g) 2. (0,5 pont)

h) Kárpátalja (1 pont)

i) Délvidék (Elfogadható még: Vajdaság.) (1 pont)

	Területgyarapodás dátuma	A visszacsatolt területesség magyar lakosságának aránya
j)	1938. november 2.	84,4
k)	1939. március	9,2
l)	1940. augusztus 30.	51,8

(Elemenként 0,5 pont.)

10. Izrael (Összesen 4 pont.)

a)

	1. térkép	2. térkép	3. térkép
Leírás betűjele	C	B	D
Évszám	1967	1917–1918	1948

(Elemenként 0,5 pont.)

b) A(z 1956-os) forradalom (és szabadságharc). (1 pont)

11. 1956-os forradalom (Összesen 4 pont.)**a)** (Elemenként 0,5 pont.)**A)** 4.**B)** 4.**C)** 2.**D)** 5.**E)** 6.**F)** 7.**b)** Maléter Pál (1 pont)**12. Adórendszer (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)****a)** általános forgalmi adó / áfa**b)** személyi jövedelemadó / szja**c)** nyugdíjbiztosítás / nyugdíjalap / nyugdíj**d)** egészségbiztosítás / egészségbiztosítási alap / egészségügy*A c) és d) válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.*

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Oszmán Birodalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az oszmán szultán jövedelmeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a tárgyalt időszak a földrajzi felfedezések / a magyarországi hódítások / az Oszmán Birodalom fénykorának időszaka, és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. Konstantinápoly / Isztambul a főváros, Kis-Ázsia – és a Balkán – a törzsterület, Földközi-tenger keleti medencéje).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. levantei kereskedelem, szultán, adó, földbirtok.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a keresztényektől – és a zsidóktól – fejadó fizetését várták el, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért cserébe védelmet / vallási türelmet élveztek; az iszlám a saját elődjének tekintette a kereszténységet / zsidó vallást; az állam nem volt érdekelt az iszlámra való áttérésben, ez ösztönözte a hódítást).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás lényegét (pl. a szultáni parancsokat hamisították; jelentős volt a korrupció), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jelenség oka lehetett az érdektelenség / kiszolgáltatottság / despotikus függés; a jelenség következménye az állami bevételek csökkenése / a gazdaság hanyatlása volt; a hódítások lelassulásával csökkent az adományozható szolgálati birtokok száma).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a szultán jelentős kincstári (hász / khász) birtokokkal rendelkezett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Oszmán Birodalomban elvben minden föld tulajdonosa a szultán / kalifa volt; a többi birtokot szolgálati birtokként osztották ki; a legértékesebb területek / népesebb városok váltak hász birtokká; a birodalom fejlett adónyilvántartással rendelkezett).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a levantei kereskedelemről is származott jövedelme a szultánnak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. különösen a Közel-Kelet meghódítása után; Konstantinápoly / Isztambul volt az egyik fő csomópontja; a levantei kereskedelem a XVI. században hanyatlásnak indult).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Gyarmatosítás

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a XIX. század végi gyarmatosítás gazdasági okait és az azt lehetővé tevő tényezőket mutatja be. A válasz a források felhasználásával <u>lényegi összefüggéseket</u> tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma egy lényeges időbeli elemét (pl. egybeesik a második ipari forradalommal, a nemzetállamok kialakulása után zajlik, szerepe lesz az első világháborúban, ez volt az imperializmus / birodalomépítés kora), és egy lényeges térbeli elemét (pl. Brit Birodalom kiterjedése, főbb gyarmatosító hatalmak, Szuezi- / Panama-csatorna, Afrika felosztása).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, (második) ipari forradalom, népességrobbanás / kivándorlás, nehézipar / vasútépítés / fegyverkezés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a térkép alapján, hogy a korszakban jelentős / kontinensek közötti népmozgások zajlottak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kivándorlók telepesgyarmatokon telepedtek le; a kivándorlás az őslakosság elűzésével / jogfosztásával járt; a gyarmatosítás tette lehetővé az ázsiai kivándorlást is; a kivándorlók munkaerőt biztosítottak az USA / a telepesgyarmatok gazdaságának; Európában népességrobbanás zajlott).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a brit gyarmatokat / domíniumokat távírókábel kötötte össze az anyaországgal és egymással, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megkönnyítette / felgyorsította a kommunikációt / a gyarmatok ellenőrzését / a gazdasági kapcsolatokat).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a gyarmatosítás egyik célja a nyersanyagforrások és a piac biztosítása volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt az ipari forradalom ösztönözte; a gyarmatosítás ellenére alapvetően szabadkereskedelem működött; ennek szerepe volt a szövetségi rendszerek kialakulásában / az első világháború kirobbanásában).	0–3
	E2 Rögzíti Európa fegyverkezési / technológiai előnyét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka a kibontakozó második ipari forradalom volt; sorozatlövő fegyvereket fejlesztettek ki; Nagy-Britannia uralta a világ-tengereket; a csapatokat vasúton tudták már szállítani) <i>vagy</i> Rögzíti a gyarmatokért folyó nagyhatalmi versengést, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Nagy-Britannia / Franciaország fenn akarta tartani birodalmát; Németország is gyarmatbirodalmat akart szerezni; ezért értéktelen területeket is gyarmatosítottak; ennek szerepe volt a szövetségi rendszerek kialakulásában / az első világháború kirobbanásában).	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	10

15. Habsburg-berendezkedés a XVI. századi Magyarországon (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a politikai berendezkedést és a török elleni védekezés megszervezését mutatja be a XVI. századi Magyar Királyságban. Válaszában rávilágít a vallási kérdés politikai szerepére is. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az ország három részre szakadását / Buda elestét (1541), és rögzít még egy időbeli elemet (pl. Eger várát a török nem tudta bevenni (1552); a védelmi rendszer megszilárdítására Szigetvár eleste után (1566) / a drinápolyi béke utáni időszak adott lehetőséget).	0–2
	T2 Rögzít legalább két térbeli elemet (pl. a Magyar Királyság a Habsburg Birodalom része volt / a Habsburgok uralma alatt áll; utal a végvárok / főkapitányságok elhelyezkedésére; megnevezi a három országrészt; az országgyűléseket Pozsonyban tartották).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. udvar, vármegye, védekezés, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket: pl. országgyűlés, vitézliő rend, végvár, reformáció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a táblázat egy lényeges elemét (pl. a magyar szervek a gyakorlatban a birodalmi szervek alárendeltjei voltak; felsorolja a magyar kormányzókat), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok abszolutista törekvéseit mutatta; a létrehozott intézmények a Habsburgok irányítása alatt álltak; a Helytartóság a királyt helyettesítő intézmény a nádor vezetésével; a kancellária a közigazgatást irányította; a kamara a pénzügyekkel, uralkodói jövedelmek kezelésével foglalkoztak; a magyar kormányzókat formálisan önállóak voltak; az uralkodó a birodalom egységére törekedett).	0–3
	F2 Rögzít egy tényt a törökök elleni védekezés pénzügyi hátterével kapcsolatban a forrásrészletek alapján (pl. a Német-római Császárság rendjei és a többi Habsburg-tartomány is részt vállalt a pénzügyi támogatásból; a Habsburgok kiterjedt birodalmukra támaszkodva jelentős összegeket teremtettek elő a védekezésre), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgoknak érdekében állt a török terjeszkedés feltartóztatása; Európában a „kereszténység védőbástyájaként” tekintettek Magyarországra; a magyar rendeket az udvarral való együttműködésre ösztönözte a pénzügyi támogatás; a magyar	0–3

	rendek a bécsi udvar segítsége nélkül nem tudták volna fenntartani a végvárakat).	
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a jobbágyok ingyenmunkájával akarták megerősíteni a várakat), és ezzel kapcsolatban tesz egy érdemi megállapítást (pl. a magyar rendek is lépéseket tettek a törökök elleni védekezés érdekében; a török elleni védekezés terheivel a jobbágyokat sújtották / növelték a robotot).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. évtizedekig nem választottak nádort; az új nádort egy éven belül kellett megválasztania az országgyűlésnek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király nem élt az országban / Bécs volt a székhelye, akit az országban a nádor képviselt; a magyar rendeknek nem volt közvetlen befolyásuk az uralkodóra; a török fenyegetés miatt mégis rákényszerültek a hatalomgyakorlásban a rendek szolgálataira is; a XVI. század második felében többnyire egyházi személyek helytartóként kerültek a nádor helyére).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az ország kormányzati formája a rendi dualizmus / rendi monarchia volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az országgyűlés és a vármegye rendi intézmények voltak; a végrehajtó hatalmat az uralkodó gyakorolta; csak az országgyűlésnek volt joga az adókivetéshez és újonccáállításához / az országgyűlés rendelkezett a királyválasztás jogával; a vármegyének lehetősége volt megakadályozni az uralkodói rendeletek végrehajtását; a törvény megszületéséhez az uralkodó szentesítésére volt szükség).	0–3
	E2 Rögzíti a török elleni védekezés megszervezésének – forrásokban nem szereplő – egy lényegi elemét (pl. a török elleni védekezés érdekében főkapitányságokat állítottak fel; új végvárrendszer épült ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a főkapitányságok az Udvari Haditanács felügyelete alá tartoztak; a várakban a vitézlő rend tagjai és idegen zsoldosok szolgáltak; folyamatosan modernizálták a végvárakat).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a reformáció politikai jelentőségével kapcsolatban (pl. a magyar nemesség / társadalom jelentős része a református hitet vette fel; a vitézlő rend is református volt), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. ezzel is a katolikus Habsburgokkal való szembenállást fejezték ki; a török fenyegetés miatt a Habsburgok nem tudták visszaszorítani a protestantizmust; a protestantizmus összefonódott a rendi jogok védelmével).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Magyarország népessége a XX. század második felében (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország népességének változását és annak okait mutatja be a második világháborútól a rendszerváltozásig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákosi- és a Kádár-korszak időbeli határait: Rákosi-korszak: 1948 / 49 – 1953 / 56, Kádár-korszak: 1956 – 1988 / 89).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. a diktatúra idején Magyarország a szovjet tömb része, a bevándorlók zömmel a szomszéd országokból / a kisebbségi magyarság köréből érkeztek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. népesség, bevándorlás, születés, halálozás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. családtámogatás / juttatás / gyed / gyes, előregedés / előregedő társadalom, női munkavállalás / kétkeresős családmódel, társadalombiztosítás / nyugdíj / modernizáció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges információt a térképről (pl. a második világháború után a szomszédos országokból népmozgás zajlott Magyarországra; Magyarországról népmozgás zajlott Németországba / a szomszédos országokba), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az – újból – elcsatolt területekről magyarok érkeztek; a szomszéd államok elnyomó / asszimilációs politikája miatt menekültek el; a magyarországi németeket kitelepítették; szlovák–magyar lakosságcsere történt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az 1950-es években megnövekedett a születések száma, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek egyik oka az abortusz betiltása volt; politikai cél volt a népességszám növelése; hosszú távon nem növelte a népességet – de eltorzította a korfát / nagy létszámú korosztályokat eredményezett; ezt az időszakot nevezik Ratkó-korszaknak).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a gyermeket nevelő anyát kedvezmények illették meg (pl. gyed, munkaviszony fenntartása / beszámítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az intézkedés célja a születésszám / népesség növelése volt a Kádár-korszakban; a születésszám / népesség nem nőtt jelentősen / nem emiatt nőtt a Kádár-korszakban).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy Magyarországra a rendszerváltozás időszakában sok menekült / bevándorló érkezett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szomszédos országok magyarságából kerültek ki; a szomszéd államok elnyomó / asszimilációs politikája miatt menekültek el; a bevándorlásnak gazdasági / jóléti oka is volt; sokan a délszláv háborúk elől menekültek).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Magyarországot a második világháborúban jelentős emberveszteség érte, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. meggyilkoltak több százezer zsidót; jelentős volt a katonai veszteség; a hadszíntérré válás miatt nagy volt a civil veszteség is; több százezer embert elhurcoltak a Szovjetunióba).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a XX. század második felében a születések száma alapvetően csökkent, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka a nők növekvő iskolázottsága / munkába állása / a későbbi házasságkötés; ez összefüggött az általános társadalmi modernizációval / az egész fejlett világra jellemző folyamat).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az 1980-as évektől megkezdődött a népesség fogyása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek eredménye az elöregedő társadalom / a nyugdíjrendszer problémái / a munkaerőpiac torzulása; a valóságos fogyás később következett be, mint a természetes fogyás – a bevándorlási többlet miatt; ez összefüggött az általános társadalmi modernizációval / az egész fejlett világra jellemző folyamat).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Magyarország és a Habsburg Birodalom közjogi viszonya

(komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Magyarország és a Habsburg Birodalom közjogi viszonyának alakulását mutatja be 1687–1790 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető dátumot Mária Terézia trónra lépése előtt (pl. örökös királyság elismerése: 1687, Diploma Leopoldinum: 1691, ónodi országgyűlés / trónfosztás: 1707, szatmári béke: 1711, Pragmatica Sanctio elfogadása: 1723).	0–2
	T2 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető dátumot Mária Terézia trónra lépése után (pl. Magyarország különállásának biztosítása: 1741, Mária Terézia uralkodása: 1740–1780, II. József uralkodása: 1780–1790).	0–2
	T3 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos térbeli elemet (pl. Erdély, Határőrvidék, Pozsony, Bécs).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. uralkodó, hatalom, országgyűlés, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. perszonálunió, abszolutizmus, trónfosztás, Pragmatica Sanctio.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a térkép kapcsán (pl. a Magyar Királyság nem a középkori területi keretei között állt helyre; Erdély különálló területi egység maradt; a Határőrvidék különálló területi egységként létrejött), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. ezt a magyar közjogi álláspont törvénytelennek / rendi sérelemnek tekintette; a döntéssel az uralkodó gyengíteni kívánta a magyar rendek befolyását; Erdély megőrizhette belső társadalmi rendjét; a Határőrvidék kialakítását a török fenyegetettséggel indokolták; a Magyar Királyság területi integritása a tárgyalt korszakban nem állt helyre).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. a szatmári béke garantálta Magyarország birodalmon belüli különállását / szabadságát; megtiltotta a további fegyveres mozgalmakat; amnesztiát adott a felkelőknek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Rákóczi-szabadságharcnak nem sikerült a teljes függetlenség kivívása; a Rákóczi-szabadságharc eredménye, hogy Magyarország birodalmon belüli különállása megmaradt; a szatmári béke az uralkodó és a magyar rendek közötti kompromisszumos egyezmény volt).	0–3
	F3 Rögzíti a feloszthatatlan öröklődés tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezáltal törvény rendelkezik a birodalom – a Magyar Korona országai és a Lajtán túli területek – összetartozásáról; e törvénnyel a birodalom és Magyarország között a perszónaluniónál szorosabb viszony alakult ki; a rendek ezt a török veszély miatt fogadták el).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az uralkodó ígéretet tesz rá, hogy lehetőség szerint Magyarországon fog tartózkodni; Magyarország számára garantálja az önálló / saját törvényei szerinti kormányzást), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. 1526 óta közjogi probléma volt, hogy a Habsburg uralkodók Bécsből irányították az országot / nem tartózkodtak Magyarországon; Mária Terézia az osztrák örökösödési háború miatt volt kényszerhelyzetben; a magyar rendek kiváltságaik garantálásáért cserében segítséget nyújtottak az uralkodónak).	0–3
	F5 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (II. József nem koronáztatta meg magát; a vers szerzője szerint a királyi hatalom főképpen a koronától függ), és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz (pl. az uralkodó nem kívánt esküt tenni a koronázási feltételekben szereplő rendi jogok betartására; az örökös királyság elve legitímálta uralmát; a magyar rendek sérelemként értékelték a koronázás elmaradását; a Szent Koronát II. József Bécsben őriztette; uralkodása végén ünnepélyes keretek között vitték Budára; a Szent Korona az uralkodót és a rendeket együttesen testesítette meg; II. József a magyar különállást nem ismerte el; II. József az egységes összbirodalom részeként tekintett Magyarországra).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1687-ben törvénybe iktatták a Habsburg-ház örökös királyságát / lemondtak a szabad királyválasztás jogáról, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt Buda visszavívása / a török kiűzése miatti hálából tették; az uralkodó a koronázáskor továbbra is köteles volt esküt tenni a rendi jogokra; korábban a Habsburgok mint választott királyok uralkodtak; a döntés következtében az uralkodói hatalom jelentősen erősödött a rendekkel szemben).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a Rákóczi-szabadságharc eredeti célja a rendi jogok visszaszerzése / későbbi célja a teljes függetlenség volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgoktól független, önálló magyar államszervezetet alakítottak ki; Rákóczi Ferenc vezetésével rendi konföderációt alkottak / Rákóczit Magyarország vezérlő fejedelmévé választották; az ónodi országgyűlésen kimondták a Habsburg-ház trónfosztását).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Pragmatica Sanctio törvénybe iktatásával nőágra is kiterjesztették a Habsburg-ház örökös királyságát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre azért volt szükség, mert várható volt, hogy III. Károlynak nem születik fia; az uralkodó ezzel Mária Terézia örökösödését próbálta biztosítani; a törvény megszavazásáért cserébe ismét elismerték Magyarország különállását).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy II. József halála előtt visszavonta rendeleteinek többségét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre a kül- és belpolitikai helyzet romlása kényszerítette; uralkodása végére óriásira fokozódott a rendi ellenállás az országban; az új uralkodó / II. Lipót trónra lépése után ismét kompromisszum született az udvar és Magyarország között; a magyar rendek feladták a függetlenedési törekvéseiket; az új uralkodó / II. Lipót felhagyott elődje központosító / felvilágosult abszolutista hatalomgyakorlásával).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Reformáció és katolikus megújulás (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a lutheri és a katolikus megújulást hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít a lutheri reformáció dátumát: 1517.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a katolikus reform a reformációt követően / a XVI. század közepén indult el; vagy Rögzíti a tridenti zsinat dátumát (1545–1563).	0–2
	T3 Rögzít a lutheri reformációval és a katolikus megújulással kapcsolatban legalább egy-egy térbeli elemet (pl. Wittenberg, Wartburg, Augsburg, Speyer; Róma, Trident).	0–2
	T4 Rögzít egy-egy térbeli elemet az evangélikus és katolikus felekezetek kora újkori elterjedésére vonatkozóan (pl. észak-német területek, Skandinávia; Spanyolország, Itália, Ausztria, Lengyelország, Bajorország, Franciaország).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. vallás, felekezet, oktatás, kultúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. reformáció, katolikus, evangélikus / lutheránus, barokk.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít a forrásban szereplő lutheri tételek lényegét (pl. elítélte a bűcsúcédulák gyakorlatát; a pápa csak a saját maga által kirótt büntetéseket engedheti el), rögzíti a forrásban szereplő zsinati határozatok lényegét (pl. elhatározták a bűcsúval kapcsolatos visszaélések megszüntetését; a bűcsúval kapcsolatban nagyobb fegyelmet rendeltek el; a bűcsú intézményét nem törölték el), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a bűcsúval kapcsolatos visszaéléseket mindkét nézőpont elítélte; a purgatórium létét Luther tagadta, míg a katolikus egyház elfogadta).	0–4
	F2 Rögzíti a forrásban szereplő lutheri prédikáció egy lényeges elemét (pl. Luther szerint a szentségek a hitet ösztönző jelek; a hit nélkül nem érnek semmit), rögzíti a forrásban szereplő zsinati határozatok egy lényeges elemét (pl. a szentségek krisztusi alapításának / számának / valóságának tagadását kiközösítéssel kell sújtani), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az oltáriszentséget és a keresztséget mindkét felekezet elfogadta szentségként; Luther csak két szentséget ismert el, míg a katolikus egyház megerősítette a hét szentség dogmáját; Luther tagadta a szentségek kegyelem-közvetítő erejét, míg a katolikus egyház ezt továbbra is fenntartotta).	0–4
	F3 Rögzíti a kép alapján, hogy az evangélikus templom belső tere egyszerű / puritán, rögzíti a kép alapján, hogy a katolikus templom belső tere díszes / barokk stílusú, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a templomépítészet mindkét felekezet esetében vallási elképzeléseket fejezett ki; a	0–4

	<p>protestantizmus az egyszerű templombelsővel az erényes életet kívánta megjeleníteni, míg a katolikusok a díszes / barokk templombelsővel Isten dicsőségét hirdették; az evangélikus elképzelés inkább az igehirdetést helyezte a középpontba, míg a katolikus egyház a templomi környezetben keresztül az érzésekre is kívánt hatni).</p>	
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás</p>	<p>E1 Rögzíti a lutheri reform egy egyházszerkezeti vonatkozását (pl. a hívek nagyobb beleszólást kaptak a vallási élet irányításába; az evangélikus egyházközségek jelentős önkormányzattal rendelkeztek; megszűntek a szerzetesrendek; nem fogadták el a pápai hatalmat), rögzíti a katolikus egyházszerkezet egy jellemzőjét (pl. a katolikus vallási életet lényegében továbbra is a papság irányította; az egyház szervezete hierarchikus maradt; megmaradtak a szerzetesrendek; megerősítették a pápa főségét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az evangélikus egyházak nemzeti keretek között működtek, míg a katolikus egyház továbbra is nemzetek fölötti maradt; a hierarchikus rendszer hatékonyabb fellépést tett lehetővé a szétagoltabb evangélikus szervezettel szemben; míg a protestáns önkormányzati hagyományok később az alkotmányos politikai rendszerek alapjává váltak, addig a katolikus hierarchia hatékonyan illeszkedett az abszolutista államberendezkedéshez; az evangélikus hitre tért területeken az egyházi tulajdon egy részét szekularizálták, míg a katolikus vallású vidékeken az egyház megtartotta vagyónát).</p>	0–4
	<p>E2 Rögzíti, hogy a lutheri reform fontos célja volt a nemzeti nyelvű igehirdetés, rögzíti, hogy a katolikus reform továbbra is megtartotta a latint egyházi nyelvként / lehetővé tette a nemzeti nyelvű prédikációt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a nemzeti nyelv hatékonyabban segítette az adott felekezet terjedését, mint a latin; a nemzeti nyelv használata a latinnal szemben szélesebb rétegek művelődését tette lehetővé; a nemzeti nyelv – a latinnal szemben – lehetővé tette a világiak befolyásának fokozódását; a latin nyelv – a nemzetivel szemben – segítette az egyház művelődési monopóliumának / a hierarchiának a megőrzését; a nemzeti nyelv terjedésével együtt megszülettek – mindkét felekezetnél – a bibliafordítások; a nemzeti nyelv mellett a nyomtatás terjedése is segítette, hogy minél több emberhez jussanak el a felekezetek tanításai).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzít egy lényeges tény az evangélikus oktatási-kulturális étellel kapcsolatban (pl. nagy hangsúlyt fektettek a magas szintű oktatásra; új egyetemeket / kollégiumokat alapítottak), rögzít egy lényeges tény a katolikus reform oktatási-kulturális intézkedéseivel kapcsolatban (pl. a katolikus reform is magas szintű papképzést írt elő; a korszakban új katolikus oktatási intézmények nyíltak), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mind a lutheri reformáció, mind a katolikus megújulás fontosnak tartotta a magas szintű papképzést / fellendítette az oktatást és a kulturális életet / segítette a nyomtatás elterjedését; a katolikus oktatás fejlődése késve követte az evangélikust; az</p>	0–4

	evangélikus tanítás gyors terjedéséhez hozzájárult az oktatás fejlődésében a katolikusokkal szemben meglévő lépéselőny; a katolikus vallás kezdeti visszaszorulásához hozzájárult az oktatás fejlődésében az evangélikusokkal szemben megmutatkozó lépéshátrány; a nyomtatás elterjedése mindkét felekezet kulturális életét fellendítette).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

3. László Gyula: 50 rajz a honfoglalókról. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1982.
6. D. J. Noordam: Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. Osiris Kiadó, Budapest, 1995.
7. Száray Miklós: Történelem III. (Forrásközpontú történelem)
- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
8. <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/images/photodb/27-0903a.gif>,
https://kpbs.media.clients.ellingtoncms.com/img/croppedphotos/2012/04/19/AECrash29_t800.jpg?90232451fbcadccc64a17de7521d859a8f88077d,
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/da/UnemployedMenHopTrain.jpg>,
<https://sidewalksprouts.files.wordpress.com/2008/04/youngstown-depression-gardens-1.jpg>
9. A térképek és adatok (j–l) forrása: Zeidler Miklós: A revíziós gondolat. Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 2009.
10. <http://socks-studio.com/2012/01/30/cartographic-regression/>
11. Hegedűs András <http://www.nemzetihirhalo.hu/index.php?lap=cikkuzi&iro=eva&cikk=15.10.25.18.45>
- Nagy Imre <https://mult-kor.hu/cikk.php?id=20903>
- Zimándi Pius <http://mek.oszk.hu/01900/01937/html/szerviz/dokument/zimandi.htm>
- Csap Lajos <http://www.egipatrona.hu/mvsz/index.php/2012-07-30-20-33-02/2012-07-30-20-39-52/2014-04-10-10-54-49/mtf-15?id=988>
- Sebestyén Mária <http://mek.oszk.hu/15200/15249/15249.pdf>
- Eörsi László http://www.rev.hu/ords/f?p=600:2:::P2_PAGE_URI:tanulmányok/1956/corvin
- térkép: Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.
14. https://en.wikipedia.org/wiki/All_Red_Line#/media/File:All_Red_Line.jpg
16. térkép: http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/2011_0001_527_eu_regionalis_foldrajz_2/ch06.html
- grafikon: http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/img/2_5_06g.jpg
17. <http://atlasz.ofi.hu/>
18. <https://pixabay.com/hu/barokk-templom-439488/>
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/eb/De%C3%A1k_t%C3%A9ri_Evang%C3%A9likus_templom%2C_megt%C3%B6rt_s%C3%ADk%C3%BA_kazettamennyezet%2C_2016_Budapest.jpg